

KOLOZSVÁRI KÖZLÖNY.

Szerkesztőségi szállás:
a szentgyörgyházhoz, Kendeffy-ház 487. számánál.
Kiadó hivatal:
Stein János könyvkereskedésében.

Előfizetési díj:
Évnyegyedenként 3, félre 6 pfrt, külföldre évfolyamként 4 pfrt.
Megjelenik a K. Közlöny minden Keddén, Csütörtökön és Vasárnap.
Hirdetések minden egyes hirdetés után 10 pkr bérletdíj és minden negyedszázados egy sor után számítandó 4 pkr beküldése mellett közzétételnek.

A lap szellemi érdekeit illető közlemények a szerkesztőséghez, az anyagi ügyeket tárgyalók u. m. előzetes, hirdetések, reklamációk sat. a kiadó hivatalhoz utasítandók bérmentesítetten.

ANYAGI ÉRDEKEINK.

VIII.

Még pár szó a Mezőségről.

Czikkeink sorozatán ígéretet tettünk, miként még visszatérünk azon eszközökre, melyek, nézetünk szerint, képesek volnának mezőügyi gazdaságunkra jóhatást gyakorolni, habár kevesebb mértékben, mintha a Mezőség kebelében felfedezett ásvány-gyűjtemény által gazdaságunknak egyszerre hatalmas lökés adatnék.

Ki azt hiszi, hogy a Mezősége most czélszerűbb gazdaság foly, mint ez előtt 30—40 évvel, felelté csalatkozni.

Ha valahol hazánkban, a Mezőség területén és aránylag kevésbé termékeny határain az olesó munka-erő különös fontossággal bír. — A kor kívánatai által mulhatlanul igényelt urbéri felszabadulás folytán, ez olesó munka-erő megszűnt; a drága, a Mezőség legtöbb helyein nem fizeti meg magát; de a hol fizetés is, vagy a szükséges tőke hiányzik, vagy ennek létezésé esetében, legszorgalmasabb gazda gyakran pénzével se képes kiváltani szolgáltatást csak nemüleg arányban álló áron a sürgetőbb idősorokhoz csak valamennyire tetemesebb munka-erőt összpontosítani. — A mi továbbá az igavonó-erőt illeti, ez is az urbérek felszabadulása által nem kevésbé csökkent, s mégis hányadik mezőügyi gazdaságban találunk több béresvonalatokat most, mint a felszabadulás előtt? Mindez felette nyomasztó, de a mennyiben a termelést szűk körbe szorítja, mégis bir annyi vigasztalással, hogy a föld előlegező kizsárolása által a jövő okszerű gazdaságnak útját nem állja. — A fenn vázolt állapotnál azonban, nézetünk szerint, nem kedvezőbb a gazdaság vitelének azon módja, mihez, különösen a Mezősége, a megfogyott munka-erő, a mindenfelől megcsökkent jövedelem, és

az aránytalan közadó következtében, némely szorgalmasabb gazdákunk folyamodtak. A nagy mértékben gyakorolt részbe való miveltetést értjük.

A hasznóbér, sőt a részbe való miveltetés rendszere is, kétségen kívül, az okszerű gazdasággal öszveférhető, ha a hasznóbérbe, sőt részbe adás is hosszabb időre történvén, a bérbevevő, a föld jó karban tartására érdekeltetik. De, hogy ily hosszú időre szóló bérbeadások történhessenek, mindenekelőtt tiszta, világos törvények, pontos és részrehajlatlan bírói eljárás által őrzött birtokviszonyok szükségesek, melyeket a közelebbi rázkódások folytán megzavart és azóta is helyre nem állított birtokviszonyaink között hiában keresünk.

A legszorosabb gazdasági módnak kell pedig tartanunk azon gyakorlatot, mely szerint a mezőügyi határok tetemes és legtermékenyebb része néhány évi folytonos használatra, részbe adatik, egyik legszorosabb növény, a törökbuza alá, a falubelieknek vagy más vidékieknek, a nélkül, hogy a föld termékenységének ápolásáról csak szó is lenne. Ily erőteljes gazdaságot sehol sincs kevésbé maga helyén, mint a Mezősége, melynek a marhatartásra és a trágyanyerésre állítólagos kedvező helyzete, őseinkről reánk szállott épp oly régi, mint a létező körülmények közt valótlán hiedelem.

A roppant veszteségek, melyeket a birtokos osztály a közelebbi időben szenvedett, nem engedik, nagyobb számmal akár igavonó, akár tenyésztő marhák megszerzését, s ha engednék is, ösztönöznek kérdjük: mezőügyi legtöbb gazdaságaink, egy-kettő kivételével, képesek volnának-e jelen gazdasági rendszerünk mellett, csak valamennyire tetemesebb marhatartásra? Az istálló marhatartás, eldarabolt, elszórt birtokok és általában a fejletlen gazdasági viszonyok mellett, lehetetlen. A nyári legeltetés, és téli istálozás közt az

egyesület miként tarthatni fenn? Ugy-e, hogy kevésbé termékeny hegyoldalakat legeltessük, hol marháink, a csak valamennyire száraz időjárás mellett, hónapokig koplalván, a lapályosabb helyekről gyűlt, s csak az éhenhalás ellen öszserült nyújtott száraz takarmányon folytassák a nélkülözés szerepét, hogy végül általában pangó marha-tenyésztésünk minden harmadik, negyedik termékletlen évben különösebb válságoknak legyen kitéve. Vagy talán a mostan követelt mód helyesebb, mely szerint szénafüveink, mint réteink tavasz derekáig szolgálnak a télén át sanyargatott marháink felüdítésére, hogy azután alig fél szénatermést udjanak. Ily módon nyert kopár legelőket, ekként öszvekapargatott egy-két száz szeker szénát kedvező marhatartási körülménynek senki tartani nem fog, kinek rendszeres marhatartásról csak némi fogalma van.

E helyzet, általában országos, de különösen mezőügyi gazdaságunk egyik legszomorítóbb oldalát teszi. A tagosítás, a Mezőség kebelében létesítendő oly gyárlak, melyek a gazdaságot, s különösen a marhatartással szoros kapcsolatban vannak, ez állapoton tetemesen segítenének; de addig is, míg a fennebbiek megtörténhetnek, lehetne csekélyebb mértékben mezőügyi marhatartásunk némi javulását eszközözni; a legeltetés és szénacsinálás okszerűbb kezelése és mesterséges takarmány termeszése által, mely a rossz szénatermő évek ellen némileg biztosítván, marhatartásunkban több egyformaságot eszközözne, s több trágyát is juttatna; mi viszont a mesterséges takarmánytermelés, és általában a földmiveltés emelésére volna a legjobb hatás. A mesterséges takarmány különböző nevei közt, a körülmények tekintetben vételeivel, mindenekelőtt a luczerna és répatermesztést ajánlanók leginkább, s erről akarunk ez uttal még pár szót szólni.

Bizonyos, hogy a gipsz, a szenes

trágyát és televenyt nem pótolja; valamint igaz az is, hogy csak némely növényekre bir jóhatás; de bizonyos másfelől, hogy a trágyázott és jól mivelt földnek termékenységét tetemesen öregbíti, ahogy a marhának legalkalmasabb tápszerű szolgáltató növényekre különös hatást gyakorol, melynek a luczerna, lóher, ballaczim, lednek, borsó. — Nevezetesen hat továbbá a gipsz a káposztafélékre, repcére, répákra, kenderre, lenre, pohánkára, s végül a trágyával annak módja szerint vegyítve, még a gabonának is hasznos szolgálatot tesz. — Erről, valamint a gipszszelet bányászatáról tisztelt olvasóink bármely jeles újabb gazdasági könyvben bő ismeretel szerezhetnek magoknak, s mit mi a gipsznek, mint hasznos termelési-eszköznek, jelenségéből következtetni akarunk, nem több, mint annyi, hogy az figyelmünket különösen megérdemli, kivált ha használatához majdnem ingyen vagy felelté kevés költséggel juthatnánk, annál is inkább, mivel a gipsz üdvös hatására a Mezőség agyagos talaja a legbiztosabb kihatást nyújt. — Hogy Kolozsvár határán bőségesen van gipsz, kétségtelen s szened, s ha hatóságainkról szárazval megtérő szekerünk a helyett, hogy üresen menjenek, gipszet szállítanak vissza, a Mezőségnek e becses szerrel való ellátása majd semmibe se kerülne. — A répa és lóher természetére jól elkészített földnek termékenységét ez tetemesen nevelné, s a hatás, habár lassanként, a marhatartásra és összes gazdaságunkra kétségtelen volna. Még különös és rögtönös hasznát várhatnánk pedig a tej-termelésre irányzott gazdaságnál, mi Kolozsvár határán és szomszédságában már is szép jövővel bír.

Nézetünk szerint tehát, a gazdasági egyet alig tehetne valami jobbat, mintha végére jártatván, hogy a gipsz Kolozsvár határán hol kapható legkönnyebben és legjobb minőségben, oda munkálna, miként találtassanak magán vállalkozók, kik a megkívántató gipszet bizonyos helyekre ösz-

SAPHIRA.

Kioszorozott pályamű.

Irtá

HALMÁGYI SÁNDOR.

IV.

A balítélet ostroma.

(Folytatás.)*

— Aron azóta a földszinti üres szobákban van, a hova, ezen kívül, még egy másik titkos mellékút vezet a földalatti folyosótól, viszonzá atyja egészen ösztön. Együtt jöttünk annak elágazásáig, a hol e szavakkal vált el: siessen, kemzetes uram, és vigasztalja meg Szidónia kisasszonyt, ha van lelke, mert én a parancsolat szerint abajti ugyan lelketlen kelle hogy legyek; még egy árva szóval se csendesíthet aggodalmait.

— Szegény Aron, szegény becsületes lélek, meennyire nem ismerlek! — mondá Szidónia egészen meghatva; — de ha eddig csak számalom és részvétel viselkedtem irántad, becsülni és tisztelni foglak ezután. Köszönöm neked, atyám, hogy e jámbor szívet ismeri tanítál. Bár úgy tudtam volna azt méltányolni eddig is, mint érdemlé, s ezután azt tenni akarom; de Istenem! honnan sejtettem volna én. —

— Hagyjuk ezt, édes leányom! — mondá az öreg Boneza; — ennél fontosabb dolgokat is

elhallgattam én előtте; mert hiszen... miért is terheltem volna ifjú lelkedet? De most... a midőn az élet ösvényén egy kettős úthoz értünk, ... felhíva érzem magamat, hogy büszkölj a gondolatok világából kiragadva lelkeket, a tiszta értelem világánál adjam elődbe helyzetünk, s az „ezután” kérdését. Kedves Szidónia, a te sorsod fordulópontja. —

— Oh atyám! — szólt közbe a fiatal hölgy nyugtalanul; — gyermeki szívem büszkeségtől emelkedik, hogy végre teljes bizalomra méltatsz, mégis... e komoly pillanat... Ah, én nem tudom, de nekem azt sugallja valami, hogy rendkívüli dolgokat fogok hallani.

— Valóban, gyermekem, úgy látszik: a dolgok rendje e világban mind inkább kezd megbomlani. Nem szölok magunkról, a kik egy nagy fogalomzavar áldozatai vagyunk, mert a Gondviselés igazságszolgáltatása még kiegyenlítheti mind azt, a mit tén eddig véstünk, neked legalább ki; de oly dolgokat kezdünk megénni, a mi csodálkozás és félelemmel töltöget el mindenkit. A kolozsvári disputationak vége, s maga az unitária vallás első terjesztője, Blandrata, feladta püspöküket, mint újítót, a kit börtönbe, vécpadra, talán máglyára fognak hurcolni. Lám, lám!... ilyen az olasz: ma hizelegve jár utánad, holnap halálos bűnváddal kerül elődbe.

— Szörnyűség! — kiálta fel a lány nagy megütközéssel: — de nem, az nem lehet, hogy nálunk, a hol a türelmesség legszebb példáira hivatkozhatunk, a szent igazság diadalát ily barbarmódon ünnepelejk. Bocssás meg jó atyám... személyes haragod Blandrata ellen... tán igen fekete színben láttajtja veled a következtetéseket!

Az öreg Boneza egy percig gyönyörteljes, s aztán szánakozó mosollyal nézett fölhevült leányára.

— Hajh! édes gyermekem, — szólt gyön-

gédén oktató hangon; — a te látásodat megrövidítette a zárdai élet, s ez irigy falak miatt nem láthatod, hogy a türelmesség napja, mely Izabella királyné és János-Zsigmond korában teljes pompájában ragyogott, mind inkább el kezd borulni. Egész Európa bámulat és tisztelt nézhetett ide akkor; mert míg Franciaországban a theologiai reformok vérengző polgárháborút idéztek elő, nálunk az értelmi fogékonyság és szelidebb erkölcsök azoknak békés megoldását eszközözték; s míg a Szajna partjain az emberiség geniusza harmincezer legyilkolt hugonotta tetemei fölött gyászolt, addig a keresztényvilág e kis zugában, a szabad gondolkodás verőfénynél, evangéliumi erővel virágok fakadoztak, és mi, parányi kis státus e tekintetben magasan állunk, büszkék lehetünk. —

— Oh atyám! — mondá Szidónia; — a nagy világban nincsen egy pont, a hol, mint értelmesség lény, születni s élni inkább ohajtottam volna, mint e regényes bércek közt; oh, ha a balítélet... nem fosztott volna meg minket. —

— Franciaország és Erdély... folytatá Boneza, ki saját gondolatait üzte, alig hallá leánya közbeszólását: — Franciaország és Erdély! — ismétlé gúnyos mosollyal. — Medici Katalin és Izabella!... Minő összehasonlítás! Valóban... ha francia volna, Erdély fia ohajtanék lenni. Ez az, ez az, a mit elmékedem közben nem egyszer mondogattam magamnak; de most... Isten óvja kis hazánkat!... nekem úgy tetszik, hogy rossz idöket fogunk énni, s a jövő nemzedéknek nem lesz mire büszkélkedni. Mióta a Báthoriak nyakukba akaszták Erdély zöld mentéjét, kihatásunk mind inkább kezd elborulni, s attól kell már félnünk, nehogy egyszerre besötétedjek reánk néze. Kristóf vajda míg él, s Báthori István a lengyel királyi trónról tutori szem-

mel nézhet Erdélyre, bomlásnak nem indul tán a rend; de amaz nem tudni, mely órában végzi nyavalyás életét, s jaj nekünk, ha gyermek-fia, Zsigmond, jut a trónra most, a midőn már oda jutánk, hogy egyik felekezetet a másikkal farkasszemet néz, s a nemzet pártokra kezd osztani ismét most, most, a midőn igaz szívű, kemény karu férfiú szükségeltetik... Blandrata értesíté a főbb unitáriusokat, hogy püspökünket nem egyebért adá fel, hanem, hogy felekezetünket megmentsen a vesztélytől, a melybe vezetne volna vakmerő bölcselkedésével. De ez olasz theologus és doktor, bár maga unitárius, igen mélyen áll a Báthoriak kegyében, hogy mi bizalmatlanok ne legyünk iránta. Magok a többi protestánsok is azon véleményen vannak, hogy talán titkon megváltoztatta gondolkodását...

— Hihetetlen, lehetetlen az, atyám! — kiálta fel Szidónia kigyuló arccal: — vigyázzatok, nehogy e férfut, a ki fény és hatalom után vágya mellett is mindig híve volt az új egyháznak. —

— Nyomorult áruló ő! — dörgé az agg nemesség, szenvedélyesen; — szívem sugja és élmém helybenhagyja ezt, s legkevésbé se bánom, hogy az éjjel ellene és a vádolt mellett szónokoltam, amár magam se pártolom ennek új bölcselkedését.

— Te, atyám... te szónokoltál! — szólt leánya a meglepetés, bámulat és kétkedés kifejezésével: — hallgatóság, sok ember előtt szónokoltál, s a félelmes varázslót, a kit saját hitsorsosai is megvetnek, kihallgatták volna! Ah, ez oly hihetetlenül hangzik előttem. Istenem!... hiszen ekkor, talán még jót is remélhetünk! Ugy-e, atyám, ugy-e, hogy az imént azért beszéltél sorsunk forduló pontjáról...

(Folytatjuk.)

*) Lásd a Kolozsv. Közl. 150. dik számát.

szeherdván, arról illő áron a közönségnek szolgálnak. — A külvárosoknak az országutak mellett fekvő telkei különösen alkalmasok volnának ily gipsz-lerakó helyekre. — A vidéki mezői gazdák hajosan tehetnek, hogy magoknak külön raktárakat tartanak, vagy a vásárról üresen visszatérő szekereiket küldjék ki Kolozsvár határára a gipsz felrakása végett. De ha szükségelt-gipsz mennyiséget a raktáraknál készen és mérsékelt áron találnak, annak használatára készek volnának, s a czélszerű munkafelosztás itt a legjobb eredményt igéri. — Az üzlet megkezdésére kevés-készlet, valamint csekély munka és költség előlegezés kívánatnak, s a kelendőség mutatná meg, mily kiterjedést kellene a vállalatnak adni. — Nem különben a következtetés mutatná meg azt is, hogy a többször említett anyagnak égetett vagy nyers alakban volna-e több kelendőse; végül, hogy az inkább csak a Mezőségen vagy a Szamos mentén le és felfelé is sikerrel volna-e alkalmazható.

Gipsz, tudunkra, Torda határán is van, s épp így lehetne e becses anyagot a fennebb ajánlott módon honunk, s különösen a Mezőség egy másik vidékére is használhatóvá tenni. Végül nem multhatjuk el röviden megemlíteni, mikint nézetünk szerint, a Mezőségen az erdőültetésnek és szőlőmívelésnek is szép jövője van. Az elsőnek közelebbről nagyobb mérvben, a másodiknak távolabbi időben és lassankint az ipar emelkedetével. Ez uton tételtetésnek jövedelmezőbb Mezőségünknek kopár és naponkint inkább koparuló hegyoldalai, melyek, bármi egyébre mitse érnek, s több helyeken igen verőfényes és szőlőnek kedvező fekvésűek. . . . Ez eljárás a Mezőségnek nemcsak anyagi jövedelme, hanem külszíne és egészségi viszonyára is a legjobb hatással volna. — Az említett iparágakban azonban a tagosítás előtt alig lehetni valamit.

Id. gr. Teleki Domokos.

BELFÖLDI LEVELEZÉS.

M. Vásárhely, nov. 12-kén. A hajdan oly híres meg patriarcalis, de most már silány rendszeres divatbábba korcsosodott sz. mártoni vásár számára kérek kis helyet. Hol hajdan a város egyik végétől a másikig ezer meg ezer máza arany- kávé vagy pettyes tigrisbőr-színű dobányhalmazt a pipázó világ páczolatlan ingerét, részint a speculansok igényeit kielégítette: ott most lószőr, halcsont és aczélfersingeket, pamela, amazon (pipázó asz-szonyságoknak való) és mindenféle kala-

pokat — csak magyar pártákat nem — árulnak. A pártá becsületben akár két-száz évig is volt viselhető, a mostani bécsi és párisi kalapok, — melyeket a maros-vásárhelyi márkádesz módosítanak is elég ügyesen utánkészítenek, minden hónapban a nélkül is változnak. Férőruhárulól sátrat negyvenet, nőöltöny-eladó bódét huszonegyet számláltak meg; az utóbbiakban 80 pftos, székeleyen: 240 magyar forintot — mantilleokat is vettek kis-asszonyaink. Pénz több van a polvánál is, bizonyítjuk majd alább. Szóval: minden, de minden töviről hegyire van fölforgatva. Már e szerint szükséges, hogy a divatos kifejezésekbe öltöztessék némileg tudósítasomat is.

Kiterjedtebb üzletek hiányában, a szárazföldi tőzsdéken mindennemű részvények áronapoként alább száll: igen világos tehát, hogy sz. márton-napibőrzénk is lanyhán kezdődött. Minden üzlet pangott. A legnagyobb forgalom káposzta, s zöldségmükben volt észrevehető. A tavalyi szédelgés után beállott kijózanodás, meg a piacra hozott tömémenten káposztafő vagy főkáposzta okozták, hogy egy főkáposzta, mely tavaly 15 váltó krajczáron kelt, most egy váltó krajczáron adódott el. A gondolkodó államgazda rögtön találhatja ki, hogy a káposzta-részvény sorsa igen analog a hitelegyleti részvények sorsához, mert ezek is tavaly 390 fton keltek, most már 196 forintért se kellene k. Amde a káposztának ezen hátráló iránya a többi élelmi cikkekkel is „afficiálta.” Legöregebb emberünk se emlékezik ily olcsóságra. Az élelmi cikkek tulajdonosai mondhatni, erőszakkal adnak el a legpotomabb áron is mindent. Minszemünkkel látunk egy egész véka gyönyörű töliret-eket egy váltó garason venni meg! Van tehát az idén kettős süret: a bor-káposztalé, a káposzta is-káposztalé. Legjobban jártak e mellett a szovátai, sőváradi, kibédi sat. székeleyeink, kik ha husz annyi kádat, kártut, légelyt, szuszékat sat. eff. hoznak vala, még ugys eladják. Ezen derék, ügyes, életrevaló embereknek pár sort kell, hogy szánjunk. Fanemüket nagyobbára künn az erdőben készítik meg. Látunk ez alkalommal egy kibédi atyát, ki egy szekérrel 15 szekérnek való hozott a helyi piacra, hol minden darabka vas nélkül mind a tizenötöt a legrovidebb idő alatt oly csinosan egybe-szerkesztette, miszerint ha vagy egy külföldi tudós utazó ilyenkor jelen volna, tisztán azt gondolná, hogy ezen székeleyek harisnyába öltözött angol, belga vagy franczia mechanikusok. Mindazonáltal kellemetlenül érintett minket, látva, mint adja el a romlatlan lelkű

siculus a csinos fakószekerét 12—20 váltó forintot az idevaló . . . kovácsoknak. Fajt ez és fájhat azért, mert a helyi kovács-mester ember a 20 flos nyers fakó szekeret néhány forintért bemázoltatva, 50 frt. értékű vasneművel megvasazva a mi néki ilyképpen legfőlebb 100 vftjában áll, rendszerint a környékbeli közbirtokosoknak idevaló készítmény gyanánt 300 fton adja el. Hogy a nyers „portéka” azután hasad, szakad, reped és romlik, igen világos; ez okból nem sajnáljuk kovács-uramék biber-casztor, gentlemann boy s több pogány nevezetű öltönyeit, hadd nyerjenek, a mennyi tetszik, avval semmi közünk, hadd fizetessék meg 200% nyereséggel a székeleyek fakószekereit; de annyilek kiismeretők még is lehet, miszerint megmondhatnák, hogy... székeley készítmény, mert ha idevaló száraz munka gyanánt adják el, az idevaló bognárok hitelle csökken, mert nyers fa készletet száraz gyanánt adnak el... kovács-uramék. Jó vásáruk volt a minden tekintetben haladó helyi barna zenészeinknek is. Csak egyre figyelmeztetnők, mel-lőzve, hogy a trombiták leginkább a Verdi-féle operákhoz illenek, igen kíváncsok vol-na, hogy zenészeink, ha kisebb étterem-ben hallatják jó zenéjüket, hagyják otthon a bádogszerszámokat, különben az ebédlő és vacsoráló emberiség nem hallja az . . . éltét. Sokkal kedvesebb a barna zenész kezében a vonó hangszer, mint a fülbasító és főfájást okozó trombita. — K.

Torda. Nov. 9. — Ő és Uj-Tordán f. hó másodikán történt meg a temetők első kivilágítása az előleges készülődés legki-sebb nesze nélkül. Véletlen meglepetés volt ez: s épp ezért a nagyobb rész előtt inkább bámulás tárgya maradt mint a rész-vét. A halottaknak szentelt tisztelet mindenkit meglepet, s meglepett ez is; mert az élőknek érezni kell, hogy adósok a hol-taknak, adós evvel az élet a halálnak. Ez a nyelvt németek szólása, nálunk is minde-nek óhajával találkozunk, ha a memento morinak egy általános innettel kellene szentelni, ugy az nem lehetne más, mint a mi-kor több egyszínű esetek találkoznak, mint a minden szentek napja. Természet haldok-lása, emberek közsorsa, és az általánossá válándó temető innepély megváltoztató tanu-ságokra adnának tárgyat. De előbb rendezni kellene a temetőket. Valahol azt irták az ő-tordai temetőről, hogy szép fekvésűvel is ugy néz le, mint „egy valóságos ko-paszto hely,” hol a temetőtől oláhok kutyái a sirokon csaholnak, disznai a han-tokat turják fel, borjai, marhai, az ittott megfogant csemétét rágják le, a valamire való sírköveket vad kezek tördelik le, bo-zusak forgatják fel sat. Állnak ugyan kor-

mányi rendeletek, s az a baj, hogy állnak; rendezés, csin, szépség, s a mi fő, kerítés nélkül vannak még városokon is a temetők. Hát még falun ? !

Menjünk tulaszilaj folyón Aranyos-Szék-be. A markálisok és tisztválasztások boldog idejében, a mikor egyletek, takarékpénztá-
rak, olvasó-társulatok stb. alapítása volt min-denfelé szőnyegen, olvasó-egyletet alakított volt Aranyos-Szék is, s meglehetősen számú könyveket vásárolt. A küszöbön levő tél eszembejuttatja, hogy mégis egy-egy könyv-vel nem unalmas estét lehetne megvenni az időtől, s erre az említett egylet könyvei éppen jó pénz gyanánt szolgálnának. Ám-bár az egylet felbomlott, nem lehetne-e mégis a meglevő könyveket használni ? Legalább egy falusi iskolába be kellene tenni, s közhasználatra bocsátani. Hát ha a község még egy néplapot hozatna mellé ? Az a cél érődne el vele, hogy némely székeley gazda oda menne inkább, és a zsidó korcsmája, mely zsufolyva van, üre-sebb lenne, s a nép, mely most ex offo eszik, mivel hogy neki is része van a falu arendájában, hasznosabb időtöltésre tenne szert, megbarátkozván a tagosítás, legelő-elkülönítés st. efféle eszmékkel. Minden esetre a meglevő könyvek megérdemelné-nek ily forma kísérletet, ha t. i. az alapítók a felbomlás esetére, másként nem rendel-keznék ? ?

Pénzszükség, égés mindenfelé. Volt e székek takarékpénztára is. . . Jó volna most a szükség napjain ahhoz nyulni. Köze-lebből Várfalván öt gazda háza, takarmánya s épületei égtek le, a kár több ezerre van becsülve. Az egyik elégett székeley gazda tagja volt az említett takarékpénz-tárnak, s most éppen jól fogna, ha az 1846-tól fogva havonként berakott, s az-óta kamatozott pénzt is ki lehetne venni. De kitől, s honnan ? Ez az egylet is össze-ment; de pénz, kötelezvények s jegyző-könyv, napló s egyéb irományok el nem veshettek. Valóban a biztosító intézetek, s ehhez hasonló eszmék iránti rokonszenv ébresztése megérdemelnék, hogy az illető és illetők, ha egyébként nem lehetne is, legalább hírlap terén mutassák meg a pénz és ügy állását.

Csak Erdély vidékei vizshangját irom le, ha ide teszem, hogy töröküzánk ke-vés, s az is nem a legjobb lett, ugy szintén must is, mely mind a mellett hogy savanyu, drágább mint a tavalyi, erdélyi veder 3 vft, minek oka az, hogy kevés lett, mert a mult évben fedni megkéstek. Azok a czoppos öregek nem voltak szamarak, ha azt tar-tották, hogy szt. Márton-napkor a kapát a hujuba fel kell akasztani. — Vi.

TORJAI BÜDÖS.

(Folytatás.)

A föld beljéből felszálló lég legmeglepőbb a Budös üregeiben; hogy lélekzésre nem alkal-mas, fennebb említett; az égést se táplálja, meg se gyul, s mint már rég megjegyeztett, a kova nem hány szikrát benne, a közönséges légnél nehezebb, szaga hasonlít a borral ve-gyített erős borvízhez, körülleggel vegyültlen lehelve is be, szurja a tudót s az ezüst elbar-nul benne; továbbá ként rak le itt is, s tim- és konyhasót képez. Ezen jelenségek szorosor vegy-tani vizsgálat nélkül is arra mutatnak, hogy a Budös üregeiben is halványon kívül kénes sav, kénsav és kén-konénylég fejtik, mely utolsók nem felbomlása a kénrakodásokon kívül, a leirt főüreg beljében csepegő viz egy részét is ki-képezheti, mi alatt a halvány, a tüzképzette kö-nemek egy részében megjelenő szik-eleggel, s a még több éleny felvevő kénessav tim- és ham-éleggel, konyha- és timsóvá vegyül.

A Budös hegyének a beltűzzeli egybekötte-tését tanúsító fennebbi terjedt légféjles s abból folyó vegyműködés mutatja, hogy a Budös üre-gének érintett tulajdona inkább csak azok mé-lyedéseinek eredménye, a mennyiben ezen mé-lyedésekben a fejlődő légek felgyűlhetnek, a mi oldalakon, nyílttereken sat. nem történhetik, mi-ből foly, hogy a Budös körül, bármely alkalm-as helyen vájt üreg, vagy czélszerűen alkalmazott kerítés ugyanazon jeleneteket adná. Régibb állítások szerint, a Budös hegye körül, a kénművelettel mélyebbre hatást mindenütt a fennebbi légek felgyűlése gátál; ilyek jelenben a kovászai légfűrdők, melyek egyszerű földbe vájt hasonló légnekemmel telt üregek. Fridval-szky azt tanácsai mineralogájában a torjaiak-nak, hogy vájgák le a Budös barlangjának kü-szöbét a segítségnek így a nemlélekzhetésen;

Fridvalszkynek igaza volt, csak hogy ezáltal a Budös ürege megszűnt volna lenni, a mi.

A sószemen megjelenő festő földtelepek szintén ezen belműködés képményei. A föld tüzhelyéről kénessavvá égve, vagy a helme-leg által elemeire átváltoztatott víz tevőrszei-vel egyesülve fellendülő kén-éleny vegyes része az utjában talált vas részekből kénsavanyos vasélecsét, egy a vízben feloszló s azzal együtt a felszínre forrásokban hágó söt képez. Ezen só-élecsé a szabad légen rendre, míg több éleny felvétele által teljesen élegül, s mint vízben feloszolva nem maradhat elég, vereslő pora-lakban válik ki vegyéből, mely mint vízvegyes vas-éleg, egy a kereskedésben ismert sárgás-barna festő föld (Satinober).

Megfelelő körülmények közt hasonló festő föld minden ilyenmű forrásból ülepszik; bor-kútainak fenekén is gyakori jelenés egy-egy rothadó gyökér végén, hol a forradás által fej-lő könnyelegg (ammoniac) mint erősb alany, szin-tén közrehatólag munkálhat.

Hasonló műfolyam képi a fennemlített re-vedély telepeket is, miután a szénsav — mely a Budös körül nagy mennyiségben fejtik, — a mészek hatalmas feloldója, mi-ből folyólag a Budös szénsav tartalma, mészt rétegekkel érin-tkező források feloldott meszet visznek magok-kal, melyekből a víz elpárolgása s a szénsav egy részének a szabad léggel érintkezévéli el-repülése kibuktatja a meszet, s így az ezen for-rások, eredetükhöz közel mészrakodásokat ké-peznek, melyekben faleveleknek sat. nyomatai jelennek meg. A Budös mészt-képzeménye nem oly torba mint a borszéki és Radna-közei, ha-nem kemény s nyomatait szépségben és ke-ménységben csak a korondi, csaknem kova-laku nyomatok mulják felül, mit hihetőleg nem annyiban a sók és légnekem befolyása, mint a rakodó mészt tisztasága okoz.

Vége a fortyogó hánykodása és rajta áttörő földbeli légek, szénsav és kénkonény-lég, valamint a borviz és sóforrások is, ugyan-zenen légnekemről, ezeknek s a felszálló ha-vanynak vegyeitől ered.

Még megjegyeztetett, hogy a Budös vagy annak üregei felett elrepülő állatok, jelesen madarak, szédülten buknak alá, mi azon körülményről, hogy a Budösben fejlődő légek, mint a körüljáról nehezebbek, fel nem szállanak, el-lenkezésben áll. Ebből folyólag azon madarak és deneyérek is, melyek időnként a Budös egyik vagy másik ürege előtt dögölve találtak, in-kább alatt repülésök és a felgyűlt, vagy alá-folyó fojtó légfolyamokba csapódásuk által okoz-tak vesztőket, mi, jelesen a reggeli és estvélí hiyesebb órákon egybetömöttül legben, ezen, a légtisztaságra nézt az embernél érzékenyebb állatokkal, megtörténhetik.

A Budös már a régiebb időkben, mind e mai napig, meg nem szakadt figyelmet költött maga iránt. Nyáron át közsvény, bór- és szembete-gek látogatják, s ilyenkor a Sósmező sátrak-kal, ereszekkel és zöld galyból font kunyhók-kal környezve, s a látogatók, jelesen a Budös üregét s a fennebb említett fortyogót használ-
ják, mint léleg és víz-fűrdőt. Sokakat vonz a Bü-dös, mint természeti nevezetesség, s az újabb idő-ben, mint nyaralást igérő iparczikkek lelhelye.

Hogy a nemzeti fejedelmek, sőt megelőző-leg a magyar királyok alatt is kén gyártatott a Budös környékén, közönségesen tudva. Fichtel szerint a 18-dik században, s a mint Fridval-szky*) írja a század közepétől kezdve császári kény-gyár létezett a Budösnél, mely 27 éven át a földszínről látta el magát kénfölddel, s csak akkor hagyott fel, mikor a bányászilag mé-

lyebbre hajtott istajokban, a fennmaradtot lé-gek felgyűlése a további munkálást lehetetleni-té. Ha és mi használnál volt ezen gyártás egy-bekötve, nem említették.

A Budös környezetének kéntartalma, kivált miután a kén a jelen korban oly sok oldalra is amnyira terjedt alkalmazást nyert, az iparoso-kat vonzani kezdé. A brassai kamara 1853-ban tudor Schurral, mint szakértővel megvizsgál-tatta. Az általa tett vizsgálat szerint*) a Budös-nél, mintegy 6 órai körterületben (mi azonban Schur nézete szerint az egész kénterületnek csak egy harmada) a termő föld alatt meg nem határozható mélységig 1—9 hüvelyk vastag, szemmmérték után 50—70% tartalmu kén, to-vábbá szintén tetemes kiterjedésben művelést érdemiő timsós rakodások és több timsós for-rások jelennek meg, melyekhez járul, mint mel-lékipar-czikk, a fennirt sósmezei festő föld, s mint gyári kellék, egy tetemes tözeg telep.

(Vége következik.)

Sajtóhírad. A Sárospataki Füzetek ismerteté-sebe következő lényegesebb sajtóhíradok csúsznak be. E lap 146. sz. az 592 oldal értekezé részé 3. has. a 17. sorban erőnytelenség h. olv. erőnytelenség; ugyan ott 4. has. 1. sor. illóbb és erőnytelenség helyett idő- és erőnytelenség olv. a 147. sz. 595. old. a 4. has. 6. sor. e szó után irányára, ki van hagyva: vonatkoztatólag; az 596. old. 1. has. a 18. sorban ugy hiszem helyett hibásan van ugy szintén szedve; ugyan ott a 21. sor. kérdés h. kezdés hibásan áll; a 28. sor. e két szó közül műveinek közlésével kimaradt e szó kivonatban; a 38. sor. vitatva h. hibásan van iratva szedve; ugyan ott a 3. has. 1. sorában a hivatalig hibásan áll alapos készülté-gű helyett; ugyan ott a 25. sor. e szó elől: Ausztriá-ban, kimaradt e szó többnyire; a 28. sor. Zsin-delyi István h. Zsin-dety István van szedve; a 148. l. 600. old 3. has. 21. sor. segíteni h. hib. áll épi-teni; ugyan ott a 34. sor. megolvasni h. hib. áll megolvasni; ugyan ott a 4. has. 15. sor. hibásan van „nagyfője”.

*) Mineral. Transilv. 1767.

*) Der Sajtellit, Kronst. 18. oct. 1853. Nro. 84.

KOLOZSVARI NAPLO

— Gróf Széchenyi István önmaga lapunk jelen egész évi folyamát magához Felső-Döblinbe megrendelvé, megosztjuk olvasóinkkal azon kedves örömeiket, melyet nekünk a nemes gróf üdülése okoz, ki újra magas figyelmét fordítja nemzeti életünk azon bármily csekély jelenségeire, mely a napi irodalomban még képes némileg magát visszatükrözni.

* Mult számunkban írtuk volt, hogy f. hó 18-án ment végbe gazdasági, termény- és ipartárlatunk ünnepélyes megnyitása. E tárlatot az erdélyi gazdasági egyesület és a helybeli kereskedelmi és iparkamara rendezte, helyiségül az e végre legalkalmasab városi tánc-termet választván. Csöndes, zajtalan ünnep van most Kolozsvárra, a mely nélküli ugyan azon pompát és nagyszerű vonásokat, a melyek tán a londoni és párisi műkiállításokat jellemzik, s e napokat reánk nézve inkább egyszerű, családias öröm teszi emlékeztető, a melyet minden hazafiai és honleányi kebel érez, a midőn édes reménnyel számíthat az ugyszólvá csak rögtönzött kezdetből nagyobb fejleményekre; de azért a szakértelmes vizsgáló figyelmét is, a ki tán inkább bírálni mint örülni tud, sok érdekes tárgy kötheti le. Leggazdagabb a gyümölcs kiállítás, utána mindjárt tulnyomólag van képviselve a kézműipar és bortermelés osztálya. Örömet szerettük volna ezt mondhatni az ásványországról is; de, fájdalom! itt Erdélyt, mint kincs bányát, éppen nem mutathattuk volna be az idegeneknek. Reméljük azonban, hogy jövőre bányászaink sietni fognak tárlatunkat e tekintetben is gazdagítani. A mezőügyi kőszén és egy strucctojásnyi, körülbelől egy fontot nyomó borostyánkő, a melyet az Aranyosban találtak, mindamellett nevezetes példányok, s a szakértők előtt közfegyelm tárgyai. Az erdélyi borok sorozata elég tekintélyes. E csinos kirakatnál Széchenyi és Vörösmarty mellszobrai állanak. A gépkészítés és Rajka gyárából nevezetes. Gabona inkább csak Kolozsvár környékéről volt kiállítva, s szép és súlyos. Általában a kenyéréről és káposztájáról híres Kolozsvár elég jól viselte magát. Tüzetes ismertetést a rendező bizottmány hivatalos jelentése nyújtand.

— Kiállításunkon, melyről a tárlati juri részletes kimutatást teend hírlapok utján, főként a gazdasági gépek s ezek voltak magára figyelmünket, melyeket Rajka gépészcsapattal állított ki. Próbát tettünk kézi csepő géppel, mely az ily angol gépek rendszerétől annyiban eltér, hogy kevesebb erőt igényel, s két ember által hajtható. Ez a gabonaszemet nagy sebességgel kapdossa ki, s kérdésen kívül hiszszük, hogy feladatának huzamos próbák után is meg fog felelni, s ára is jutányos, mely által azt középirtokosaink is megszerezhetik. Ára 160 forint. — Feltűnt Rajkának egy módosított váltókéje is, mely gépigleg egy gyorsan változó, csak hogy igen kis barázdát vág. — Csúcsai gépészünk Gampe Mártonnak is egy egészen új szerkezetű váltókéje mintája tűnt fel; ennek szerkezete nagyon hasonlít a Bereczki Sándor úr általunk is szóba hozott ekéjéhez. Ugy látszik a váltókéjek egy célszerű reformon mennek át nem sokára, ez pedig nálunk nagy kérdés, mivel oldalaink a kerülő ekek nem igen használhatók. Feltűnt földirtók Gáman Károly úr kerülő-ekéje is. Ez találgatás, s a barázdá mélysége s szélessége által folyvást szabályozható. E sorok írója együtt nevével Gámanál, tudja, hogy már írunk korábban sokat foglalkozott ez eke eszméjével, melyet most tetleg kívítt; de meglepő, hogy ennek alapszméje hasonlít az angol lengő-ekéjéhez, s ez eszmére a kiállító a nélkül jött, hogy ez utóbbiakat ismerte volna, csak leírásból is. Ingenia conveniunt. Főfontossága a Gáman ekéjének, hogy azt bármely közönséges ekekészítő utánkészítheti; s könnyen szánt, jól fordít, és mélyebb vagy szélesebb barázdát ad, a szerint, a mint szabályoztatik; nagyon ohajtandó ezen eke eszméjének elterjedése, mely eszmét változó kerülő-ekén egyaránt alkalmazhatni.

— Hozták volt lapjaink, hogy a spanyol királynénál miként nyert kegyelmet a szinpad hősnője Ristori egy elítélt katonára részére. Most a királyné Ristorinak ajándékozta azon tollat, melylyel a megkegyelmezést aláírta volt.

— A mostani muszka cászár minden irányban szélesíti az oroszok szabadságait. Oroszországban az Európáérté tükön és nyilván elterjedt „Szabad kömivesek” társasága, nagyon el volt tiltva, az államszolgák kötelezők esküvel magokat, ezen társulatba nem állani, a görög papok éppen anathematá mondtak annak tagjaira; most a kormányzás teljes elnézéssel viseltetik ezen társulat iránt, s Oroszországban folytonosan szervezi magát e társaság, s a külföldiekkel összeköttetésben áll.

Nemzeti színház. (pd.) Nov. 17-kén: Sarczen, szomorujáték 5 felv. írta Dumas. Ismét egyike azon özönvíz előtti ódonaságoknak, a melyek ma már a magyar drámairodalom színvonalán nagyon alól állanak. Gyulai a czimszeretpet sok pathossszal adá. Balogh K. helyes önmérsékléssel játszott. Ugy látszik másik (*) jegyű collegánk megrovását a vastag színezé-

sért figyelemre méltatta, s ez csak becsületére válik. A színház üres.

Nov. 18-án: Castor és Pollux, vígj. 3 felv. írta Szigligeti. Már ez aztán élvezetes est vala. E darab végre is tele van a legmulattatóbb situatiokkal, s az előadás egyike volt a legsikerültebbeknek. Takács, Láng B., Váradi-né, Szabó Krisztina mind helyesen, s összevágólag játsztak; de ez alkalommal leginkább kitűntette magát Balogh Károlyné a szobaleány különben alárendelt szerepében, a melybe oly ügyesen bele tudta magát találni, hogy e szerepet egészen megteremté, s tapsokat nyert.

Nov. 19-kén: Három szín, vígj. 4 felv. Kovács Páltól. Kövesiné (Debora) kitűnőleg játszott.

Gabona ár. Nov. 19-ről 1857. Bécsi-mérője p. p. Tisztabúza 3 frt 18 kr. Elegybúza 2 frt 30 kr. Rozs 2 frt 8 kr. Árpa 2 rtf 4 kr. Zab — 48 kr. Török. 2 frt 6 kr. Pityóka 56 kr.

KÜLFÖLD.

— Congressus, conferentia lesz-e? első vagy második, vagy mind első mind másodmeghatalmazottak fognak-e Párisba összehívató? oly kérdés, a melynek előleges vitatására aligha időt enged a nagyhatalmaknak a Dunafejedelemségekben jelenleg uralkodó nagy izgatottság. A „Journal de Constantinople” szerint a fejedelemségek a forradalom küszöbén vannak, s ha az ki talál törni, elláthatlan bonyodalmat vonhat maga után nemcsak a keleti kérdésben, hanem általában Európá egész helyzetében.

Nyugtalanítóg hangzik kivált egy stambuli levél f. hó 7-ről a trieszi lapban. Bevégzett tény, e levelező szerint, hogy Zamoyski gróf (Czartoriski hg veje) mind Stambulban mind Moldovában és Oláhországban is több küldönczöt tart, a kik az ő érdekében dolgoznak, hogy neki az ujdun alapítandó rumán birodalom koronáját megszerezze. Szerintök Zamoyski grófnak van annyi joga az új trónhoz, mint egy Muratnak, vagy bármely más követelőnek. F. hó 6-án tudósításokat kapott a török kormány, melyek szerint a köznyugalom rendkívül fenyegetve van mindkét fejedelemségben, még pedig két oldalról. Elsőbb is magok a divánok urai egy egyszerű cselekedést szándékoznak kísérteni s a fejedelemségek számára ideiglenes kormányt felállítani; s másodsor minden pillanatban várható a nép dühének a bojárok elleni kitörése. Nyugtalanító hírek érkeztek után rögtön magához hívá a minisztereket a nagyvezér, hogy tanácskoznának a megindítandó rendszabályok iránt. Új sürgöny fogna küldetni a nagyhatalmakhoz, fölhatalmazást kérendő a fejedelemségek megsejlesztésére, török vagy más sereg által. Aztán a porta megparancsolta legkitűnőbb vezérének Omer pasának, hogy Bagdadba való elutazását halassza el, ki is hírszerint bagdádi állomása helyett a Duna mellett felállítandó figyelő sereg parancsnokságát fogja átvenni.

A moldovánok tiltakozása a választások alatti törvényeserőtlenségek felszámolásával 40 ívnél is többet foglal magában. Nem kevesebb mint 23 oly képviselőt nevez meg, a kik a választásra szükséges kellek között egyetlenegy se birtak. — Az ausztriai követnek több ízben hosszas beszélgetése volt Ali pasával és lord Stratford is gyakran értekeződik a nagyvezérrel. Ellenben nem kis figyelmet ébreszt s a szultánt is nagyon lehangolja, hogy Orosz- és Poroszország képviselői még mind nem tették meg a rendes udvarlásokat Reshid pasánál. A szárd követ beteg lévén, első tolmácsa által teljesítette ez illemszabályt.

A „Journal de Const.” f. hó 7-én „Moldova- és Oláhfejedelemségek komoly helyzete” felírat alatt e következő cikket hozza: „A moldva és oláhországi események magokra vonják minden komoly, szilárd s nevezetesen mind azon férfiaknak figyelmét, kiknek kezeiben fekszik a társadalmak kormányása. A fejedelemségekre nézve a nyugalom és jólét biztos eszközévé válandó szervezés feletti két nézet nyilvánul. Az egyiknek alapja a mindkét tartomány uniója; a másik elváltan ohajtja tovább is látni azokat; készséggel megis-

merjük, hogy mind a két véleményért lelkiismeretes emberek léptek a küzdőterre. — Mi kezdet óta az elválás további megtartása mellett voltunk, mert ez minden haladásnak tért nyit a nélkül, hogy a magas porta suverain jogai valamiben csorbát szenvedjenek. Hasonló körülmények közt az ellenkező nézetet is elfogadtuk volna. Az ad hoc divánok végzése türelmetlenül várattak; ők megszavazták az uniót és éppen azokat, kik leginkább ohajták azt, a csaknem egyhangú szavazás igen fellármázta, mert meggyőződtek, hogy mindkét országban nem a haladás, hanem csak forradalom üzlik.

Mi senkit se akarunk sérteni, csupán a tényeket szándékozzuk constatirozni. Vannak emberek, kik azt vélik, hogy az államok csak forradalmi cselszövények által haladhatnak előre, másoknak meg az a meggyőződésük, hogy, haladás csak a rend és a törvények tisztelete mellett történhetik. Senki se vonandja kétségbe, hogy a fejedelemségekben a fondorlatok fötényezői az első osztályhoz tartoznak.

— A „Journ. de Constantinople” ezek után kiemeli, hogy a forradalmárok oly francia lapokban is támogatásra találunk, melyek a forradalmat leküzdő császárságnak testetűl lelketűl hódolnak. — „Csak közelebb — mondja tovább — történt forradalmi kísérlet Olaszországban. Meghíusult az, és valamint a forradalmárok bizalmukat az utolsó francia választásokba helyezték, úgy most is, azt remélik, hogy a Dunafejedelemségekben a választásokból és az ad hoc divánok szavazataiból tervök-re nézve valami kedvező bonyodalom származhatnék. — Ezen emberek nem képesek leszokni az önáltatásról. — Az utóbbi háboru alkalmával is így beszéltek: A háboru sokáig fog tartani, Európában a pénz megszűkül, mindenféle érdek szenvedni fog s mi diadalmaskodunk. A hatalmasságok bölcsesége véget vetett ezen ábrándoknak. Ezen emberek most már a fejedelemségekben eseményekre s az európai pénzvásárlásra számítanak; ha szorosan nyomozni akarnók a dolgot, meggyőződ-nék, hogy ez embereket nem a Dunafejedelemségekben Bukarestben vagy Jászvásárban vezetik, hanem a londoni forradalmi Comité Ledru-Rollin elnöksége alatt. Állásuknál fogva jól értesülhetők férfiákban az a meggyőződés el, hogy az érintett forradalmi bizottmánynak nem csak Moldva- és Oláhországban, hanem Szerbiában, Montenegróban és Bolgárországban is tevékeny, jeles ügynökei vannak. A fejedelemségek uniójában eszközök tekintenek a hatalmasságok összevesztésére s ebből oly baj keletkezhethet, melyet a bizottmány saját hasznára kizsákmányolna. Átalános köztársaságot ohajtja a „Siécle” az unióistáknak azt javasolja, hogy eddig is, míg a köztársaság kikiáltásának percze elérkezik, királyt válasszanak. A „Siécle” gyakran sajnálkozott a felett, miért nem alakították függelen román állam. — Az unióisták azonban ily állam alatt nem csak Moldvát és Oláhországot értik, hanem Bessarabiát, Bukvinát, Erdélyországot és a Bánság egy részét is; de minthogy a forradalmárok jól tudják, hogy ily államot s ily köztársasági alakot a párisi békekötés aláírói nem teremthetnek, hivatkoznak a forradalomra, mely az ő számitásuk szerint a Dunafejedelemségekből Németországon, Ausztrián, Belgiumon és Franciaországon keresztül elterjedne; minden érdek romjain aztán kikiáltanak az egyetemes köztársaságot. — Az értelmes emberek a Dunafejedelemségekben már is aggódnak a tervek, valamint azon ígéretek miatt, melyeket a forradalmárok a parasztoknak tőnek, kik azon hitben élnek, hogy uraik birtoka nem sokára sajátjuk lesz. Ezután a „Journ. de Constantinople” fejtegeti, hogy a rend pártját bizonyosan mind a magas porta, mind a párisi kötetést aláírt hatalmasságok védelmezni fogják; cikket így végzi be: „Tekintettel ezen anarchicus fondorlatokra, a hatalmasságoknak és a portának csak egy gondolatjuk van, hogy a forradalmárokat megfoszszák azon eszközöktől, melyek által

leginkább célhozjutni remélenek s Moldvát, valamint Oláhországot oly intézményekkel lássák el, melyek Törökország függetlensége és épségével össze-egyeztethetők és azon európai rend nagy érdekének megfelelenek, mely a maga idejében Napoleon császár erélyes elhatározása által megmentetett, s kinek bölcseségében, hatalmában mindenkor a legbizonyosabb támaszt találndja.”

— Albania és Herczegovina határszélein folyvást tartanak a montenegróiak és a törökök közt az összecsapások. Közélebb a lisani kerületbeli montenegróiak és a podgoriczai törökök ismét összecsapván egymással, két török elesett és fejeik régi szokás szerint hosszú pónákra tűzettek. A kuczok egy töredéke nem akarja magát alávetni Montenegrónak. A nevezett útközletben a rendes török csapatok részéről egy bimbasa is megöletett. Herczegovina határszélein több csorda elhajtatott s a török alattvalókból több csősz megöletett; szóval az egész határszél izgatottságban van. A scutarii consulok mind Cetinjébe mentek, hogy, ha nem csillapíthatják is a viszályt, legalább némi fegyverszünetet eszközöljenek. De szándékuk, mint látszik, meghiusult, mert Montenegró politikája azt hozza magával, hogy a portának a lehető legtöbb kellemetlenséget okozza, hogy ez által azt nagyobb engedélyekre és nevezetesen a montenegrói terület szélesítésére annál könnyebben rábírhassa.

— A gyilkolások, Danilo vladika rendeletéből, egyre tartanak. Ártatlan emberek és ezek rokonai esnek naponként áldozatul merő gyanu, árulkodás következtében. A vladika ezek elköszött vagyonából ruházkodik. Európa keresztény fejedelmek, kik conventiót kötnek egymás közt a bűnösök kölcsönös kiadására, eltűrik Európá földjén a rablás és gyilkolás ily példait, miket még az se menthetné, ha mint mondják, Danilo dühös örült volna.

— A „Czas” Oroszországnak Ázsiában csendes előhaladásáról értesít. Most ismét egy nagy és gazdag országot fog birtokába békebelezni, épp oly észrevétlenül, titkosan és erőszakos eszközök nélkül, mint korábban az Amur-területeket. Mint írkecski levelek mondják, a Chalchas mongol törzs négy khánja, mely Kiachtától és Majnacsintól egész a Gobi sivatagig lakik, elkieserítve a kínai hatóságok nyomásai által, elhatározza magát Oroszország uralma alá vetni. A jelen időszak, midőn a kínai birodalom belül annyi zavargásnak van kitéve, ezen szándékuk végrehajtásának igen kedvez. — A khánok egyszerűen meg fogják a chinaiktól a rendes adót tagadni, s helyett Oroszországnak sokkal kisebb adót vagy egy ideig talán semmit se fizetni, s hogy a kínai császár haragjától mentve legyenek, orosz katonaság fogja a fontosb pontokat megszállni, erődket állítani, örvonalat húzni, s végre beléssza foglalás fejezve.

— A német szövetség gyűlése nál lett dán követ Bülow, a hivatalos „Zeit” szerint, visszafogva hivatalni Kopenhágába, nehogy a szövetséges gyűlés keblében való jelenléténél fogva, a hol a Holsteint pártoló szavazatok közt egyedül az övé fogna alkalmasint ellenzéki lenni, „a német szövetség határozatainak törvényes szentesítését” látszassék adni. Kopenhága és Stockholm között élénk közlekedés foly, természetesen a holsteini kérdés következtében. — Mint Párisból írják: Svéd- és Dánország közt nem sokára véd- és dacszövetség volna megkötendő.

— A spanyol kabinet sátorára lá sok oly férfi került össze, a ki felcsapott ugyan miniszternek, de szintugy illenék bevesernyét mondó papnak is. Egy francia lap furesán rajzolja ez „átmenő” árnyakat. Martínez de la Rosa már tizenöt évvel ezelőtt hagyta oda a politikát — aggrokora miatt, hogy azóta megifjodott volna, nem bízható; Casans szintoly öreg, mint amaz, csak hogy kevesebb.

Rustikos tábornok jó hajóskapitány lehetne, hanem a tengerészeti ügy tárczája és a hajó kormánydjára történetesen nem ugyanaz; Sálaveira maga csodálkozott,

